

Minnesprotokoll Folkhälso-Z 2024-05-13 (em)

Politisk närvaro

Gunnel Persson Westin (S), ordf.	Region Jämtland Härjedalen
Karl-Erik Lundin (KD)	Ragunda kommun
Therese Dahlgren Ekroth (M) (ersättare)	Östersunds kommun
Bianca Zandén (V) (endast beslutsärendet)	Åre kommun
Jennie Klaesson (M) (ersättare)	Region Jämtland Härjedalen

Tjänstepersoner

Agneta Roberts	Härjedalens kommun
Louise Öhnstedt	Krokoms kommun
Åsa Bjöörn	Bräcke kommun
Lena Sirkka	Ragunda kommun
Ellen Kristiansson	Östersunds kommun
Johan Börjesson	Region Jämtland Härjedalen
Hanna Viklund	Region Jämtland Härjedalen

Inbjudna för specifika ärenden

Johannes Hedlund	Region Sörmland
Akhaza Zekarias	Region Jämtland Härjedalen

1. Mötets öppnande

Ordförande öppnar mötet.

2. Val av justerare

Karl-Erik Lundin (KD) utses att jämte ordförande justera protokollet.

3. Föregående minnesprotokoll

Ordförande går igenom föregående minnesprotokoll.

4. Stadsplaneringens roll för ökat välbefinnande

Johannes Hedlund deltar digitalt och presenterar projektet Fysisk Aktivitet i Samhällsplanering i Sörmland (bilaga 1). Projektet var en genomlysning av styrdokument, kompetensutveckling och utforskande. Några slutsatser från projektet är att planera för rörelse behöver tas med oftare och tidigare i fysisk planering, viktigt att Regionen håller samman någon form av nätverk med inriktning just folkhälsa i stadsbyggnad/samhällsplanering och att forum för samverkan kan vara en utmaning i en kommun. Även synen på risk, att det är lätt att fastna i risken för olyckor när barn cyklar eller leker trots att risken för ohälsa p.g.a. stillasittande är mer utbredd. Idag är det ett mer överbeskyddande förhållningssätt till riskfylld lek vilket kan få konsekvenser som reducerad förmåga att se faror och att ta beslut och att barnen blir åskådare i stället för utförare.

Det finns idag riktlinjer gällande fysisk aktivitet men de riktar sig till individen men Johannes lyfter tre faktorer som är viktiga på samhällsnivå som har stor inverkan på hur vi rör på oss:

- Barns rörelsefrihet – en studie från England visar på hur rörelsefriheten för en 8–9-åring har minskat från 9,7 kilometer till 300 meter under 4 generationer.
- Motoriseringens intrång i våra liv.
- Digitaliseringen har stor inverkan på hur mycket vi rör på oss.

Viktigt att skapa förutsättningar och tidiga positiva erfarenheter för att barn fortsatt ska tycka det är kul att röra på sig när de är vuxna. Att man hittar rätt anledning för att man ska röra på sig, känna glädje och lust.

Branschen (lekplatstillverkarna) är de som sätter standarden och kommuner är ofta otrygga i vad de för göra utifrån vad branschen själv har satt för normer. Ska vi prata om lekplatser eller lekmiljöer? Det senare öppnar upp för andra signaler. Det finns målkonflikter mellan att bygga snyggt eller att bygga roligt. Barn kan få vara med i processer och äga lekplatser.

Johannes slutord var: förvaltningsövergripande är vägen framåt.

5. Tobaksfria miljöer – Tobaksfri Duo

Hanna Viklund presenterar regionala data utifrån undersökningen Skolelevs drogvanor 2023 årskurs 9, att det är mer vanligt förekommande bland de elever som är med metoden i Tobaksfri Duo, att inte vara snusare, inte vara vejpåre, inte vara snusare av vitt snus och inte vara alkoholkonsument i jämförelse med elever som inte är med i metoden.

Tobaksfri Duo är en kontraktmetod mellan elev och tobaksfri vuxen som Härjedalens kommun har arbetat med sedan 2011. Agneta Roberts presenterar hur de jobbar, att hon som folkhälsoansvarig är administratör och att det numera är elevhälsan som står för genomförandet med introduktion, information och uppföljning av metoden ute i kommunens skolor. Det är medlemsavgift på 1 000 kr per år och då får man inlogg i portalen där det finns väldigt mycket färdigt material att använda sig av. Kommunen har även styrdokument inom tobaksområdet. Några hinder/utmaningar som Agneta upplever är när det är ny personal på elevhälsan eller skolledningens att omtag behövs då, nikotinprodukterna och konsekvenser till tobaksbruk av minderåriga, langning.
(Bilaga 2).

6. Hälsoguiderna

Akhaza Zekarias arbetar som en av två hälsoguiderna vid Folkhälsoenheten, Region Jämtland Härjedalen delar med sig om sina erfarenheter, utifrån det utvecklingsarbete som pågått sedan 2021. Syftet med hälsoguiderna är att ge modersmålsbaserad information till nyanlända, att öka hälsolitteraciteten (individens egen förmåga att ta till sig av hälsoinformation). Studier visar att hälsan hos en stor andel är bättre vid ankomst till Sverige jämfört med när man har bott i Sverige i fem år, integration är en process över tid.

Hälsoguiderna jobbar aktivt med BVC, SFI, inflyttarservice med flera och träffar nyanlända för att berätta om olika teman, exempelvis tandvård, bra kostvanor, ANDTS och hälso- och sjukvården. De hjälper även till i sociala sammanhang för att skapa förståelse för kulturella skillnader, exempelvis att det kan vara tabu kring psykisk ohälsa eller förståelse för av vikten att kunna vara ute under årets alla årstider, de har även följt med och handlat mat och visat på nyckelhålmärkta varor. Det finns en ny mötesplats i Torvalla som har drop-in så att man kan komma när man vill. Hälsoguiderna ser det som viktigt att öka kulturkompetens hos personal som möter invånare, då det kan uppstå kulturella missförstånd. Mer information om hälsoguiderna finns här: [Hälsoguiderna - Region Jämtland Härjedalen \(regionjh.se\)](https://regionjamtland.härjedalen.se)

7. Förlängning av folkhälsoarbete

Senaste tiden har ett arbete kring länets folkhälsoarbete bedrivits på flera håll (bilaga 3). Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen Jämtlands län leder ett pågående arbete för att ta fram förslag på struktur för länets fortsatta folkhälsoarbete utifrån ett antal utvecklingsområden och då folkhälsoarbete ska ses

som ett grundläggande dokument för ett samlat folkhälsoarbete i länet bör ett ställningstagande om eventuell revidering inte föregå vad den processen landar i.

BESLUT: Folkhälso-Z föreslår Regionens Samverkansråd att förlänga nuvarande Folkhälsopolicy till och med 2025.

8. Övriga frågor

Inga övriga frågor.

9. Nästa möte

Nästa Folkhälso-Z är den 23 september fysiskt i Svenstavik och har tema *utbildning och arbete*.

Bilagor

1. Bilaga1_FolkhälsoZ_FASIS
2. Bilaga2_HälsofrämjandeMiljöer_Tobak
3. Bilaga3_Förlängning av läns gemensam Folkhälsopolicy